

ARENENNIOS 4

Col·lectiu pel Museu Arxiu d'Arenys de Munt

Desembre de 2015. 2a Època

COL·LECTIU

30

ANYS

En aquest número:

Editorial

Arxivers sense frateres i la seva tasca de recuperació d'arxius per la defensa dels drets humans

Imma Moratalla

L'actitud de Josep Jalpí durant la Guerra de Successió

Gaspar Casals

Naufragis

Agustí Barrera

Sant Martí d'Arenys de Munt 1808-1814 (I)

Gustau Adzerias

Mestres (I)

Francesc Forn

29 anys del primer Arennios

Elies Surroca

Premis Raimon Torroja i Brenda Hudson Perramon

Maria Castillo i Eva Màrtir

El racó de les capes de Sant Martí

Antoni Espiell

Mercè Colomer

Román Gibert

Enric Gibert

Ca l'Espàrrec

Elies Surroca

Fotos antigues d'Arenys de Munt

Equip de redacció

Gustau Adzerias

Gaspar Casals

Maria Castillo

Mercè Colomer

Francesc Forn

Eva Màrtir

Elies Surroca

Impressió: Pintcolor. Santa Perpètua de Mogoda

Dipòsit legal: B-24.270-1986

ISSN: 1132-6999

Amb la col·laboració de l'Il·lm Ajuntament d'Arenys de Munt

L'Equip de Redacció de l'Arennios no es fa necessàriament solidari amb els articles signats, els quals expressen únicament l'opinió dels seus autors.

Tornem a la palestra

El mes de desembre de 1996 va aparèixer el darrer número de l'Arennios. Aquell número 36 tanca una llarga etapa de la revista que, al llarg de més de 10 anys, havia reflectit el món cultural del nostre poble, des del vessant literari, històric, ecològic i social. Enrere quedava el testimoni d'un munt d'experiències, col·laboracions i aportacions que varen omplir les pàgines de la revista.

El mes de febrer del 2012, 16 anys després de l'aturada, es va reprendre l'edició de l'Arennios amb tres números que conformaven una segona etapa de la revista. La represa es va fer amb una certa timidesa, amb pocs recursos i molta voluntarietat i, sobretot, amb l'ajuda inestimable del Centre Moral i de la redacció del Batec que va permetre que l'Arennios veiés la llum altre cop.

Avui, amb aquest Arennios 4, encetem una nova etapa de la revista que, d'alguna manera, intenta reprendre el fil allà on quedà estroncat 20 anys enrera. La represa ha estat possible gràcies a la incorporació al Col·lectiu pel Museu Arxiu d'Arenys de Munt de nous membres que, amb la seva empena i entusiasme, han donat un impuls decisiu al nou projecte. Bona part d'ells han conformat el nou Consell de Redacció de l'Arennios que, a partir d'ara, marcarà el rumb a seguir. Volem que aquesta nova singladura de l'Arennios sigui una manera de cercar complicitats i oferir oportunitats perquè apareguin noves col·laboracions que ajudin a enriquir i a fer créixer el pòsit cultural del nostre poble i del nostre país.

En aquests moments, el Col·lectiu pel Museu Arxiu, renovat i ampliat, té la mirada posada en dos esdeveniments força significatius. D'una banda, els actes de commemoració dels 30 anys de la nostra entitat, que tindrà lloc el proper mes de gener; i, de l'altra, la X Trobada d'entitats de recerca local i comarcal del Maresme que celebrarem al nostre poble el 16 d'abril i de la qual, el Col·lectiu n'ha estat l'entitat organitzadora.

En aquests moments de represa de la revista volem tenir un record molt sentit per la gent que ens va acompanyar en l'aventura del Col·lectiu i que avui ja no són entre nosaltres. D'altra banda, volem manifestar el nostre agraïment més sincer a tots els qui ens han ajudat a construir l'Arennios durant tants anys i, sobretot, als qui avui han fet possible que l'aventura continuï.

El Consell de Redacció

ARXIVERS SENSE FRONTERES I LA SEVA TASCA DE RECUPERACIÓ D'ARXIU PER LA DEFENSA DELS DRETS HUMANS

Arxivers sense Fronteres (AsF) és una organització de voluntaris que col·labora en el desenvolupament i la cooperació internacional en l'àmbit dels arxius i el patrimoni documental. El respecte, la solidaritat i la defensa dels drets humans són els principis generals que inspiren les nostres actuacions. AsF és una entitat sense ànim de lucre que es va constituir a Barcelona el 1998, gràcies a l'impuls d'un grup d'arxivers que per motius diferents havien tingut alguna relació amb el món de la cooperació i volien aportar els seus coneixements i la seva experiència professional en benefici de la col·laboració i la solidaritat arxivística internacional.

El nostre àmbit d'actuació és internacional, i en aquest sentit és va impulsar AsF Internacional amb la idea de trobar entitats col·laboradores arreu del món tot iniciant projectes comuns. AsF és favorable a col·laborar amb aquelles societats que pateixen conflictes polítics, socials i culturals, on els seus ciutadans són perseguits per la seva ideologia política, per defensar la seva identitat, per les seves creences o per altres motius.

Al mateix temps AsF coopera amb aquelles poblacions que han patit alguna catàstrofe natural, com pot ser un terratrèmol, un huracà, una inundació, etc. que requereixen una actuació organitzada i coordinada per salvar el patrimoni documental. Finalment, també, és una de les prioritats d'AsF donar suport a aquells països que estan en via de desenvolupament i que requereixen una col·laboració especial en alguns àmbits, entre d'altres el dret a preservar la seva memòria i el dret a conservar la seva identitat com a poble –memòria i identitat– reflectides indiscutiblement en el seu patrimoni documental.

A AsF creiem en el respecte als drets humans, entre ells els drets individuals dels ciutadans i els drets col·lectius dels pobles. Els arxius i la informació que contenen els documents són elements prioritaris per a la defensa dels drets humans dels ciutadans, posat que els documents donen garantia als ciutadans dels seus drets i constitueixen les proves o testimonis documentals de la seva identitat, dels seus béns patrimonials i de les activitats i relacions que han desenvolupat amb les administracions de la comunitat a la que pertanyen.

En el marc de conflictes polítics, socials i culturals i sobre tot quan sorgeix algun tipus de procés bèl·lic, com poden ser persecucions, desaparicions, tortures o assassinats de persones, extermini d'ètnies, guerres fraticides o altres, els arxius han de ser respectats pels governs i també pels poders internacionals com elements a protegir i conservar, seguint d'aquesta manera les recomanacions de la UNESCO establertes en la Convenció per a la Protecció dels Béns Culturals en cas de conflicte Armat i Reglament per a l'Aplicació de la Convenció (1954) i el Segon Protocol de la Convenció de La Haia (1999). Els arxius són centres on es custodia la informació i la memòria històrica dels fets ocorreguts i per aquest motiu la documentació s'ha de salvaguardar, donat que garanteix als ciutadans que puguin exercir els seus drets individuals i col·lectius davant les administracions públiques i el poder judicial.

Arxivers sense Fronteres ha realitzat molts projectes de cooperació i solidaritat entorn de l'organització dels arxius i la protecció del patrimoni documental, n'ementaré uns quants donat que no es tracta de fer una enumeració dels molts projectes realitzats durant aquests disset anys d'existència de la nostra organització, sinó de mostrar els més rellevants:

Digitalitzant fons Casal Català Montevideo, desembre 2012
Autor: Imma Moratalla

Arxius de Bòsnia-Herzegovina

Seminari de formació en arxivística per al personal dels arxius de Bòsnia-Herzegovina, aquest projecte es va iniciar l'any 2001 i va finalitzar el 2005, va consistir en diversos cursos d'arxivística adreçats als treballadors dels centres de l'Arxiu Nacional de Bòsnia i dels arxius municipals d'aquesta República, amb la finalitat de facilitar l'organització dels fons documentals dels arxius que van sobreviure a la Guerra dels Balcans.

Organització de la Comuna Urbana de Fes (Marroc)

Es tractava de dur a terme el tractament i l'organització del fons documental generat des de l'any 1912 fins 2008, la necessitat d'organitzar l'Arxiu de la institució estava motivada pel gran volum documental que emmagatzemaven tres dipòsits documentals situats al soterrani de la institució municipal, que havien provocat per la seva desorganització el col·lapse de l'administració; a part de col·laborar organitzant la documentació, es va impartir formació en arxivística i es va constituir un grup d'arxivistes perquè es fessin càrrec en el futur del funcionament de l'Arxiu de la Comuna de Fes.

Projecte de recuperació dels arxius i documents de les dictadures militars iberoamericanes

El projecte es va iniciar al 2005 amb l'objectiu d'identificar, localitzar, recuperar, organitzar i fer accessibles els fons documentals o arxius amb informació sobre els abusos dels governs de les dictadures militars de països iberoamericans. Actualment és desenvolupat per membres d'Arxivistes sense Fronteres d'Espanya, Argentina, Bolívia, Brasil, Xile, Colòmbia, Equador, Mèxic, Perú i Uruguai. Una de les fites aconseguides ha estat el llançament d'una pàgina web on consultar tota aquesta documentació www.asf-adl.org

Organització dels arxius dels Casals Catalans

Aquest projecte d'ampi abast, consisteix en la digitalització dels fons dels casals catalans d'arreu del món, especialment d'aquells que han esdevingut veritables centres de la vida catalana a l'exili, aquestes digitalitzacions són entregades posteriorment a l'Arxiu Nacional de Catalunya per a la seva consulta. Fins al moment s'ha finalitzat la digitalització del fons del Casal Català de Montevideo (Uruguai), Societat de Beneficència de Naturals i Descendents de Catalunya a l'Havana (Cuba), Casal Català de Costa

Curs de formació arxivística per tal d'organitzar l'Arxiu Nacional Sahrauí. Campaments sahrauís a Tinduf (Algèria) novembre de 2007

Rica, Orfeó Català de Mèxic i en aquests moments s'està treballant al Casal Català de Buenos Aires.

Projecte de col·laboració amb l'Arxiu Nacional del Poble Saharaui

Aquest projecte ha consistit bàsicament en donar formació bàsica en arxivística al personal responsable de l'organització de l'arxiu situat als campaments sahrauís de Tinduf (Algèria), condicionar l'edifici i les infraestructures de l'Arxiu i donar suport en la remuneració dels treballadors per assegurar la continuïtat de l'esmentat Arxiu.

Projecte d'organització, digitalització i microfilmació del fons documental produït pel bisbe Pere Casaldàliga de l'Arxiu de la Prelatura de São Félix d'Araguaia

Es tracta de la documentació produïda pel bisbe Pere Casaldàliga a la regió del Mato Grosso (Brasil) durant més de 35 anys de la seva vida pastoral. AsF va col·laborar amb aquesta prelatura en la preservació de la documentació mitjançant la realització de còpies digitalitzades i microfilmades de la documentació que va generar el bisbe, d'aquesta manera es va assegurar la conservació com a font d'investigació donada l'especial personalitat i significació del bisbe, referent de l'església més compromesa amb els pobres i els marginats de la regió del Mato Grosso, a més de defensar la corrent de la Teologia de la Liberació.

L'any 2006 es va entregar una còpia d'aquesta documentació a diversos arxius públics del Brasil i també a l'Arxiu Nacional de Catalunya.

Imma Moratalla Valls

Projecte "Els nens de la presó durant la dictadura militar a Uruguai." Foto realitzada a Montevideo, 1973 Autor: Sr. Mazzini

L'ACTITUD DE JOSEP JALPÍ DURANT LA GUERRA DE SUCCESSIÓ

La Guerra de Successió va afectar totes les capes de la societat, des de les més humils fins les més altes de comerciants, pagesos, clergues i nobles. Josep Jalpí Tries i Gros, l'hereu i cap de família de can Jalpí d'Arenys de Munt, formava part dels estaments més alts del país per la seva condició de noble i gran propietari. Durant la guerra va ser requerit diverses vegades per les autoritats del Principat, entre elles els reis Carles i Elisabet Cristina, perquè s'impliqués en el conflicte bèl·lic, però no tenim constància que hagués participat en la contesa, tot el contrari, més aviat en va defugir per protegir el seu patrimoni i estatus social.

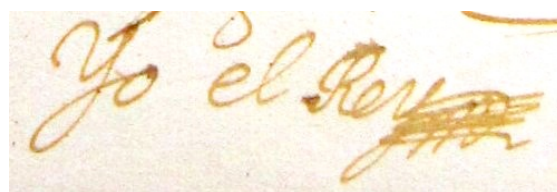
Josep va néixer l'any 1676 i era el cinquè fill del matrimoni entre Josep Jalpí i Tries (1648-1697) i Maria Gros. El seu pare va ser l'hereu que va ajuntar les herències Jalpí de Tordera i Tries d'Arenys. La suma dels dos patrimonis comprenia terres situades a les poblacions de Girona, Vilasacra, Vilacolum, Massanet de la Selva, Tordera, Sant Celoni, Hostalric, Arenys de Munt i Arenys de Mar. Els Jalpí també cobraven rendes a Sant Cugat i Mataró i, per la seva condició de nobles, tenien dret a assistir a les corts dins del braç militar.

El matrimoni Jalpí i Gros va fixar la seva residència al casal dels Tries d'Arenys de Munt (el que avui coneixem per can Jalpí) convertint-lo en el centre de gestió del seu extens patrimoni. Tenien un estil de vida ostentós, el propi de la vida aristocràtica, que comportava moltes despeses sumptuàries per manifestar el seu estatus social i econòmic. En un interval de sis anys i dos mesos la parella va tenir sis fills, tots batejats a l'església parroquial d'Arenys de Munt. Com hem dit, Josep va ser el cinquè per orde de naixement. A la mort del seu pare va agafar el relleu al davant del mas i del patrimoni el seu germà Enric per ser el mascle primogènit.

La Guerra de Successió a la corona hispànica va començar quan l'últim rei de la casa d'Àustria, Carles II, va morir sense fills i va fer testament a favor de Felip d'Anjou. La decisió de proclamar rei al nét de Lluís XIV de França provoca la unió de la resta de les potències europees per imposar el seu candidat, l'arxiduc Carles. Els catalans en un principi es mantenen fidels al nou rei borbònic que entra a Catalunya a l'octubre de 1701 i convoca la cort general. Hi assisteixen dins del braç militar per la seva condició de nobles els germans Enric, Josep i Francisco Jalpí. Amb el pacte de Gènova amb les forces aliades, els catalans

s'adhereixen a la causa del pretendent austriacista que, després d'un setge, entra a Barcelona com a nou rei el 1705. El monarca el primer que fa és reunir de nou les corts. Enric i Francisco Jalpí reben personalment la convocatòria per assistir-hi firmada pel rei¹.

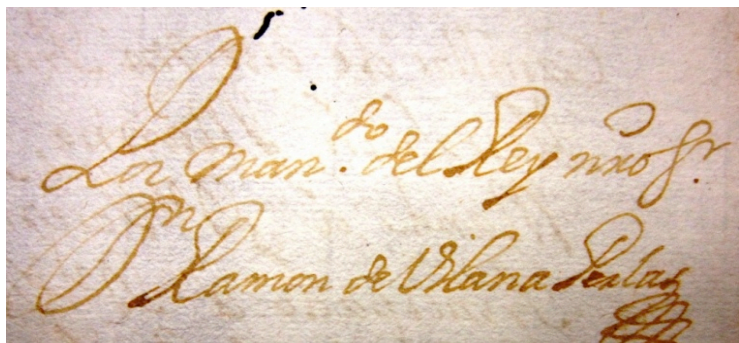
La política de les aliances familiars dels Jalpí era la de mantenir-se dins el cercle de les famílies del mateix rang social i econòmic. La germana gran de Josep, Maria Àngela, es va casar amb Bonaventura de Peguera i d'Alegra, també de família noble. Durant la guerra va ser capità del regiment de cavalleria de la Fe i moriria en el setge de Barcelona pel juliol de 1714. Era fill del coronel Josep de Peguera i de Cortit un destacat militar que va participar en el combat victoriós de Caldes d'Estrac. L'hereu Enric, es va casar amb Maria Francisca Ferran i Fivaller, filla tant de pare com de mare d'importantes famílies, ennoblides les dues pel rei Carles. El pare, Felip Ferran i Sacirera, serà un destacat col·laborador de l'arxiduc tant en l'aspecte militar com en el diplomàtic exercint d'ambaixador a Anglaterra en les setmanes prèvies a la derrota final de l'Onze de Setembre. Els seus béns foren confiscats i morí a l'exili. La tia de Josep Jalpí, Guialmar Jalpí germana del seu pare, va heretar una important fortuna de l'àvia Elisabet Sala de Mataró i es va casar amb Magí de Vilallonga, també un ferm austriacista que va ser ennoblit amb el comtat de Vilallonga pel rei Carles (1708). El matrimoni residia en el casal dels Sala situat a la Plaça Gran de la capital del Maresme i era un dels màxims contribuents de la ciutat. Casa seva va ser proposada per les autoritats municipals per allotjar la reina Elisabet Cristina quan va desembarcar a Mataró l'any 1708, però finalment l'opció va ser desestimada. Totes aquestes famílies emparentades amb els Jalpí que acabem de ressenyar són assistents a les corts de 1701 i 1705 junt amb els germans Jalpí i tres dels seus cosins de Mataró, els Vilallonga Jalpí. Veiem doncs que els Jalpí es movien dins l'òrbita de les elits socials i econòmiques del país compromeses amb la causa de l'arxiduc.

Firma del rei en la convocatòria de Josep Jalpí per assistir a les Corts de 1705

Quan la guerra ja s'havia iniciat, pel juny de 1706 els Jalpí pateixen un greu trasbals familiar al morir l'hereu Enric sense fills. Llavors, seguint l'ordre de primogenitura, li tocava a Josep a posar-se al capdavant de la família i el patrimoni. Tenia 30 anys i era solter. El sistema d'hereu català es recolzava en la idea que el patrimoni familiar s'havia de transmetre sencer a la següent generació per conservar el nivell econòmic del mas i, per tant, només havia d'heretar un únic fill. La missió d'un hereu era casar-se, tenir fills i donar el relleu al fill designat com a nou hereu amb el patrimoni intacte o millorat. Josep es va trobar de cop i volta que li va caure al damunt la responsabilitat de mantenir la línia successòria i això implicava casar-se i tenir fills, però en aquell moment les circumstàncies no són les més favorables per buscar l'esposa adient ja que es veu involucrat en el conflicte bèl·lic.

Com a membre de la noblesa, el nou rei Carles III l'havia nomenat capità del regiment de la reina Anna junt amb el seu cunyat Bonaventura de Peguera², regiment comandat pel pare d'aquest últim el coronel Josep de Peguera. El 27 de març de 1706, uns dies abans de donar per acabades les corts, el rei envia a Josep Jalpí junt amb altres membres del braç militar a la zona d'Hostalric, la marina i part de l'Empordà per organitzar la defensa i el reclutament de voluntaris, ordenant a les autoritats locals total suport als comissionats. L'ordre ve firmada pel seu secretari Ramon de Vilana Perlas³. Pel maig de 1707 el veguer de Girona li envia un comunicat avisant-lo que ha de tenir el material de guerra, armes i cavall, a punt per anar a servir el comte de Noyelles, comandant de les tropes de Carles III, en el moment que el necessiti per defensar les fronteres amb França⁴. No tenim notícies de que Josep Jalpí s'impliqués en les operacions bèl·liques o que executés les instruccions rebudes, més aviat semblaria que no en va fer cas. Segons Castellví "en 1709 dejó el servicio y se retiró a su casa"⁵.

Firma de Ramon Vilana Perlas com a mandatari del rei en la comunicació a les autoritats locals d'haver enviat Josep Jalpí a organitzar la defensa

La guerra avança favorable a les forces francoespanyoles i pel desembre de 1710, davant l'imminent setge de Girona, Josep Jalpí i el seu oncle Magí de Vilallonga reben cada un una carta de la reina Elisabet Cristina que els comunica que han estat elegits per reclutar voluntaris pels pobles de la marina per la defensa de la ciutat. Els ha escollit "asegurada de vuestro acreditado zelo y conocidas experiencias". L'endemà la mateixa reina comunica a tots els batlles i jurats de la zona que els obeeixin i donin totes les facilitats als enviats⁶.

Un cop els monarques varen marxar de Catalunya abandonant els catalans a la seva sort, la junta de braços de juliol de 1713 decideix la resistència a ultrança i tria altre cop a Josep Jalpí per convocar als militars i sometents de la zona de Mataró per a la defensa del Principat, ordenant a tots els veguers, batlles i jurats de la zona que li prestin tota l'ajuda necessària⁷. Tampoc tenim notícies de que Josep Jalpí fes cas d'incorporar-se a la resistència.

Durant el setge de Barcelona, la zona del Maresme té un gran protagonisme degut a la seva situació estratègica prop de la capital assetjada i és l'escenari de combats entre els voluntaris del coronel Ermenegol Amill i tropes filipistes. Les hostilitats afecten de ple Arenys de Munt, i en concret les terres de can Jalpí, i altres pobles de la rodalia. Voluntaris indisiplinats i fora de control dels seus comandaments aprofiten per fer segrestos entre els pagesos més rics i demanar un rescat. Francesc Bellsolell ho explica en les seves memòries i matisa: "Lo Sr. Don Joseph Jalpí no tingué est temor que lo prenguessin perquè des del principi se retirà en Mataró". Efectivament, des de finals de juliol de 1713 Mataró ja havia rendit obediència a Felip V convertint-se en la capital del filipisme català, refugi de la noblesa, l'alt clergat, la majoria de capitans de la Coronela i bona part de les classes benestants de Barcelona, que havien començat a fugir de la ciutat. Josep Jalpí s'havia refugiat en una ciutat segura, lliure dels perills de la guerra, segurament perquè les seves preocupacions eren unes altres. La mort del seu germà hereu sense fills havia deixat el futur del mas a les seves mans i la resistència militar no era la seva prioritat. A més, hem de recordar que a Mataró hi vivien els oncles Magí de Vilallonga i Guialmar Jalpí. Semblaria doncs que Josep Jalpí va procurar no involucrar-se en el conflicte.

Quan acaba la guerra amb la caiguda de Barcelona l'Onze de Setembre, Josep Jalpí té 38 anys i la imperiosa necessitat de casar-se i tenir descendència. Durant la seva estada a Mataró va trobar entre les

famílies refugiades la dona adequada per ser la seva esposa. Tot just un mes després de l'acabament de la guerra, el 10 d'octubre de 1714, es casa a l'església de Santa Maria de Mataró amb Maria Gràcia de Vilalba i Vilallonga, de 23 anys nascuda a Cervera, filla del noble Ignasi de Vilalba i Meca, senyor de Guspí, i de Raimunda Vilallonga, germana de l'oncle Magí. La celeritat de l'enllaç va ser possible gràcies a haver obtingut la dispensa de les tres amonestacions. Els Vilalba era una de les destacades famílies austriacistes que s'havien refugiat a Mataró. El germà de Maria Gràcia, Galcerà, també havia assistit a les corts de 1701 i 1705, havia estat ennoblit per l'arxiduc amb el comtat de Vilalba i era casat amb Maria Ventura Fivaller, germana de la sogra del difunt Enric Jalpí. Un cop casat, Josep Jalpí va anar per feina i va complir amb la seva missió d'hereu al procurar descendència per la següent generació. La seva relativa avançada edat no li va impedir de tenir dotze fills en menys de disset anys. L'últim va néixer quan tenia 58 anys. Va morir als 69 anys amb la tranquil·litat de que el seu fill Bonaventura li agafaria el relleu davant del mas, la família i el patrimoni.

Moltes de les famílies de la petita noblesa que havien servit a la causa austriacista no tindran cap inconvenient en canviar de fidelitat i adaptar-se al nou règim borbònic per tal de salvar títols, patrimonis i càrrecs i d'aquesta manera poder continuar mantenint l'estil de vida aristocràtic. Durant el segle XVIII continuaran practicant una política endogàmica de classe teixint, a base d'enllaços matrimonials, una xarxa de parentela que quedarà palesa en la repetició d'alguns cognoms. Ho hem vist amb el complicat entramat de lligams de parentiu entre els Jalpí, Vilalba, Vilallonga, Fivaller i Ferran, tots pertanyent a la petita noblesa austriacista, assistents a les corts i membres del braç militar. La majoria no patiran represàlies a canvi d'acceptar les noves autoritats.

Gaspar Casals

1. Convocatòria a corts a Arxiu Municipal d'Arenys de Mar (=AMAMr) batllia B-2-1-3 i B-2-1-17
2. CASTELLVÍ, Francisco de. *Narraciones históricas* vol I. Madrid: Fundación Elías de Tejada, pàg. 622-623.
3. AMAMr batllia B-2-1-5
4. AMAMr batllia B-8-6.
5. CASTELLVÍ, Francisco de. *Narraciones históricas* vol III. Madrid: Fundación Elías de Tejada, pàg. 691
6. AMAMr batllia B-2-1-4,6 i 19
7. AMAMr batllia B-8-6.

ANNEX

Certificat perquè Josep Jalpí pugui convocar somatens a la zona de Mataró. 20-7-1713.

AMAMr. Batllia B-8-6.

Certifich y fas fe jo, don Ramon de Codina y de Ferreras, subrogat en lo officio de secretari y escrivà major del General del present Principal de Catalunya avall escrit, de com lo die present los excel·lentíssims y fidelíssims senyors deputats y oydors de comptes de dit General han deliberat, inseguint lo consell donat per la excel·lentíssima y fidelíssima Junta de Braços, que sie feta commissió per al paratge de la costa de Mataró y las cercanias a don Joseph Jalpí per a què, en nom y per part de las excel·lèncias fidelíssimas, puga convocar a tots los militars que residexen en dits paratges y així mateix a las universitats de aquell pahís y alsar los somatents per tot lo que més convinga al servey de sa magestat (Déu lo guarde) y benefici públich de tot lo Principat, ordenant a tots los veguers, batlles y jurats li donen tot favor y ajuda, que a més de ser molt just las excel·lèncias fidelíssimas ne faran lo degut aprecio, com a servey tant singular a la magestat de nostre rey.

Datat en Barcelona, als XX de juliol de MDCCXIII.

Don Raymundus de Codina et de Ferreras,
secretarius et scriba major Generalis Cataloniae subrogatus

Bibliografia

FORN i SALVÀ, Francesc (ed.) *Poso per memoria. Crònica de Francesc Bellsollé de la Torre dels anys 1713 i 1714*. Arenys de Munt: CREA'T Edicions, 2014.

MORALES ROCA, Francisco José. *Próceres habilitados en las Cortes del Principado de Catalunya, siglo XVII (1599-1713)*. Madrid: Hidalguia, 1983

RODRIGUEZ i FITA, Montserrat. *Arenys de Mar 1714. Un poble en peu de guerra*. Ajuntament d'Arenys de Mar, 2014

SUBIÑÀ i COLL, Enric. "Mataró Borbònic (1713-1714)" a *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró*. núm. 109 (abril 2014).

NAUFRAGIS

*Super adversa augeri
Davant l'adversitat supera't*

El poble i la casa

Pujant el rial de Panagall amunt, poc abans d'arribar al Pi Gros, a mà esquerra, ara amagada per un bloc de pisos situats a primera línia del carrer, hi trobem la masia de Can Graupera, de la família pater-na de Ll.Ferran de Pol que, procedent de la pagesia, s'instal·là a Arenys de Munt a inicis del segle XIX. L'edifici actualment fa les funcions de Llar d'infants amb el nom de "La caseta amagada", allà on ara riuen, ploren i juguen els infants hi va viure Lluís Ferran de Pol (1911-1995) amb la seva muller Esyllt T Lawrence al seu retorn de l'exili mexicà el 1949 fins al 1974, que es traslladà a Arenys de Mar. Durant aquests 25 anys d'estada a Arenys de Munt, durant els quals ben segur que va escriure part de la seva obra, desconeixem quina fou la seva relació amb el poble, si és que n'hi hagué, tampoc hi ha hagut per part de les distintes regidories de cultura de l'Ajuntament cap interès a recuperar aquest quart de segle de F. de Pol a Arenys de Munt, llevat de l'opuscle: *L'escriptor Ferran de Pol i Arenys de Munt*. Ajuntament d'Arenys de Munt. 2000. Del qual parlarem més endavant.

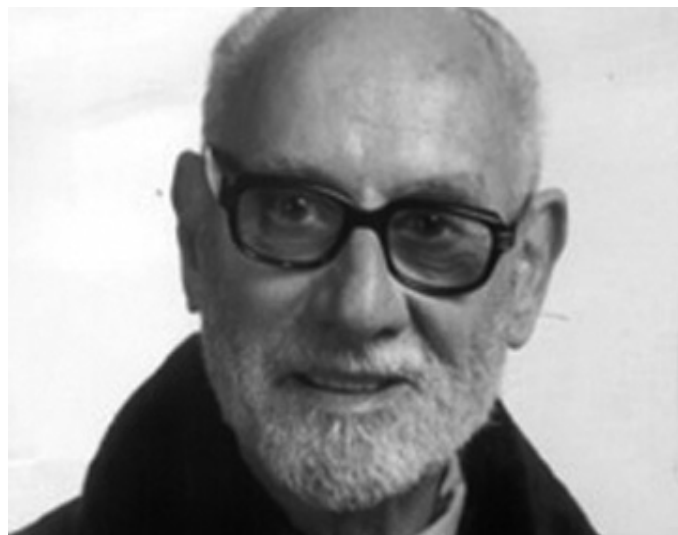
El personatge

Lluís Ferran de Pol obté la llicenciatura en dret a la Universitat de Barcelona el 1933, col·labora com a redactor a les revistes d'Arenys de Mar Oreig (1932) i Salobre (1935), alhora que políticament milita al Partit Catalanista Republicà, més conegut com Acció Catalana, una evolució de l'Acció Catalana Republicana (1922). En esclatar la guerra (1936-1939) hi participa com a tinent d'artilleria de l'Exèrcit Popular, primer al Front d'Aragó i després a la Batalla de l'Ebre. Després del pas de la frontera i l'internament al camp de concentració de Sant Cebrià (Catalunya Nord), s'exilia a Mèxic, allí es llicencia en Filosofia i Lletres a la Universitat de Mèxic.

Quaderns de l'Exili fou una de les revistes més prestigioses de l'exili polític català pel seu nivell teòric i de reflexió políticocultural de la immediata postguerra. És publicà a Coyoacán (Mèxic DF) del 1943 al 1947, n'aparegueren 26 números. Recupero les ratlles que dedica a la revista Jordi Cas-

tellanos en el seu brillant pròleg, pàgina 10, a *La ciutat i el tròpic*. Editorial Curial. Barcelona 1995. "Els objectius d'aquesta revista s'expressaven en sis punts, redactats per ell, (F de Pol) publicats en el primer número. Representaven un esforç per replantejar les bases ideològiques i tàctiques del nacionalisme català després de la desfeta de la guerra i en relació a la situació internacional. Allò que va fer-los més polèmics fou el propòsit d'organitzar els antics combatents en un nou exèrcit autònom que, com a català, s'incorporés a la lluita dels aliats i, així garantís- mentre la seguretat internacional es basi en la força armada, s'hi deia- la supervivència nacional".

L'aportació teòrica de F. de Pol a *Quaderns de l'Exili* fou cabdal en la seva orientació literària i política, en els seus articles podem observar la voluntat de construir d'una idea mítica de la Pàtria. Em remeto al que escriu J. Castellanos a la pàgina 9 del seu pròleg: "El pensament cultural de Ll F. de Pol va configurar-se entorn de l'experiència de la guerra i l'exili que, com a tants d'altres de la seva generació, li va tocar de viure. Per a ell la cultura ha de ser el resultat del xoc amb la vida, hi ha d'haver una interacció entre la vida i l'obra cultural. Partia però, d'unes actituds prèvies: la convicció nacionalista rebuda d'Antoni Rovira i Virgili- concretament de la seva "Història Nacional de Catalunya"-, a qui anomena "mestre" i "formador". Afirmava: si jo vaig prendre part a la guerra del 1936-1939, si vaig anar a un camp de concentració, si em vaig exiliar i si de retorn em dedicava novament al conreu de la meua parla, tot fou degut a les paraules guiadores del

Ferran de Pol

FULLS ARENYENCs DE
CULTURA

Núm. 02 - Setembre 2000

L'escriptor Ferran de Pol i Arenys de Munt

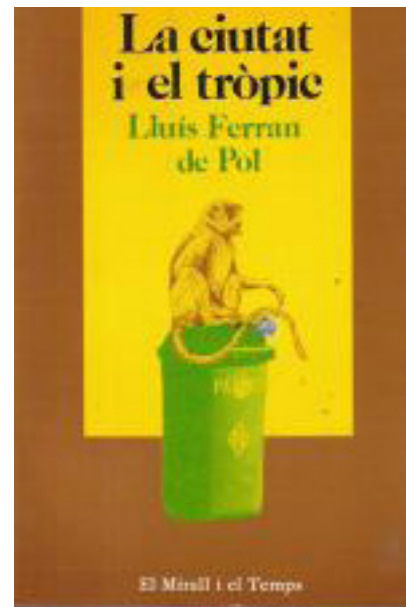
Agustí Barrera Puigduví
Teresa Bertran
Francesc Forn Salvà
Josep-Vicent Garcia Raffi
Carles Móra Tuxans
M. Assumpció Ribas
Àngels Salichs Pont
Baldomer Torrent Crous

Ajuntament d'Arenys de Munt

(1919-1996), formen el que jo anomeno els “Tres cavallers de l'ideal”, els maresmenys que amb les seves aportacions en el camp de la literatura i la política, preservaren i serviren de pont generacional entre les experiències culturals i socials de la Generalitat republicana, el model revolucionari del període de la guerra, i la llarga dictadura de després del 1939.

Fulls Arenyencs de Cultura

El número 02 dels Fulls arenyencs de Cultura, setembre 2000, duia per títol, *L'escriptor Ferran de Pol i Arenys de Munt*. Imprès per l'Ajuntament d'Arenys de Munt amb la col·laboració de la Caseta Amagada té un total de 30 pàgines i recull aportacions de 8 estudiosos sobre el tema.

Mestre. D'ell va aprendre l'actitud constantment combativa, la identificació de la Pàtria amb totes les terres de parla catalana i la base ètnica i històrica de la nació; és a dir, les bases ideològiques d'un nacionalisme ben allunyat del confessionalisme i del tradicionalisme de la Lliga Regionalista que, al meu poble, prenia sovint característiques tan casolanes com depriments”.

Ll. Ferran de Pol és un intel·lectual marcat per tres elements que identifiquen bona part de la seva generació: la guerra, el camp de concentració i l'exili. S'autoanomena fill de la derrota, malgrat que mai es considerà un vençut, ans tot el contrari, demostrà el seu esperit combatiu ben viu i, com deia el poeta sinerenc, “es mantingué per sempre més fidel al servei del seu poble”; això ho féu intentant de refer la unitat nacional de catalans, valencians i balears, amb una extraordinària fe en el futur de la nostra terra. Ell, junt amb Esteve Albert (1914-1995) i Fèlix Cucurull

Naufragis

És un conte que amb d'altres 4 forma part del recull *La ciutat i el tròpic*. Consta com a data de la seva redacció, Arenys de Munt, setembre de 1955. *Naufragis* és una paràbola sobre l'exili. El mític dualisme entre la Catalunya irrecuperable i el Mèxic estranger. Identitat contra arrelament. Una imatge de l'Amèrica furient que engoleix els homes. Aquell exili, resultat de les despulles que la mar ha abocat a les platges, durant el viatge hem perdut el sentit del destí, la saba de la nostra terra.

Amb aquest article hem volgut recuperar el record de l'estada de Ll. Ferran de Pol a Arenys de Munt i, així, retre-li l'homenatge que ha quedat pendent.

Agustí Barrera

SANT MARTÍ D'ARENYS DE MUNT 1808 – 1814

A manera de justificació

Tal com diu Josep Fontana, hi ha tres grans temes en la nostra història contemporània que, per la seva magnitud, semblen inhibir els investigadors: la Guerra del Francès, les guerres carlines i la guerra civil del 1936-39. Com que són importants, no hi manquen aportacions parcials que van generant una immensa bibliografia, la qual, en comptes de facilitar les coses, les complica encara més dificultant la tasca de conèixer i controlar tot el volum d'informació.

La Guerra del Francès va ser, sens dubte, una etapa crucial de la història de la Catalunya contemporània, uns anys en què el vell edifici social va començar a trontollar i a esquarterar-se. Tot i això, aquest fet ara està emmascarat en la retòrica de la història tradicional per la versió simplificadora que només sap veure en aquesta guerra invasors francesos i resistents “patriotes”. La Guerra del Francès i Arenys de Munt és un d'aquells casos en què disposem de fonts documentals parcials com ara les memòries d'Antoni Bellsollé, el magnífic llibre de J.M. Pons i Guri “Diari d'uns Anys de Guerra (1808-1814)” i el “Llibre de Determinacions de l'Ajuntament de Sant Martí d'Arenys de Munt”. En la primera, hi trobem el punt de vista d'una persona que va patir directament els fets, amb totes les dificultats i angoixes que genera viure de prop un fet bèl·lic. La segona font, el llibre de J.M. Pons, en el fons es limita a facilitar una sèrie cronològica de notícies més o menys locals, però no diu res del perquè ni del com es relacionen aquests fets amb la situació general que vivia aquells dies en el Principat. De la darrera font, el Llibre de Determinacions, se'n poden extreure vivències i situacions del dia a dia dels diversos Ajuntaments que governaven Arenys de Munt en aquells anys difícils. Tampoc podem oblidar la visió global que dona Francesc Forn i Salvà en la seva “Petita Història d'Arenys de Munt”. En el moment en què intentem fer encaixar la informació d'origen local amb la general per conèixer l'origen i les conseqüències dels fets que volem tractar és quan comencen les dificultats. La sèrie d'articles que encetem amb aquest exemplar de Arennios, pot ser-ne una mostra.

(I)

Estructura política del poble

En aquest primer article, iniciem una sèrie sobre fets, vivències, anècdotes, curiositats,..., en definitiva sobre la història viscuda pels habitants del poble de Sant Martí d'Arenys de Munt, en el transcurs de l'anomenada Guerra del Francès (1808-1814). Per això, hem de conèixer com estava organitzada la població.

POBLACIÓ

Resulta molt difícil precisar el nombre d'habitants que tenia Sant Martí l'any 1808, al inici del conflicte. Però podem fer una aproximació partint de dues fons d'informació: a).- Segons la taula de l'evolució demogràfica d'Arenys de Munt 1550-1990, publicada a “Petita història d'Arenys de Munt” de Francesc Forn; la població rondaria els 2.280 habitants. b).- El cens del corregiment de Girona, fet pel maig de 1808, que porta per títol: “La presente relacion se formó en el mes junio de 1808 de resultados de haberse proyectado levantar 67 compañías de miqueletes de 100 hombres cada una para defender el país, pero no tubo efecto porque el gobierno mandó levantar tercios. Esto no obstante, puede servir, por la noticia del número de fuegos, vecinos o cabezas de familia

que hai en el corregimento de Girona”. A Sant Martí

d'Arenys de Munt hi consten: 262 focs, veïns o caps de família; i l'hi corresponia aportar 88 miquelets. Sabent que en aquest cas, foc vol dir casa o habitatge sotmès a fogatge, i fogatge vol dir imposició fiscal. I que en una casa hi vivien tota la família, pares, avis, tiets, cosins, criats... sota l'autoritat del cap de família, en un nombre de 8 a 9 persones, donaria una població compresa entre 2.096 i 2.358 habitants, xifres molt properes a les donades per Francesc Forn.

JURISDICCIONS

En aquella època, Sant Martí d'Arenys de Munt estava sota dues jurisdiccions, la reial i la de la terra. Jurisdicció reial: El decret de Nova Planta va substituir les antigues vegueries per corregiments. Sant Martí d'Arenys de Munt, pertanyia al corregiment de Girona. Aquest comprenia l'antiga vegueria de Girona i la sots-vegueria de Besalú, amb un corregidor, com a màxima autoritat, un alcalde major a Girona i un altre alcalde major amb residència opcional a Besalú o Figueres. El Corregidor de Girona a inicis de 1808, era el mariscal de camp Don Joaquim de Mendoza. Jurisdicció de la terra: Era senyorial i corresponia

al Duc de Medinaceli, com a titular del Vescomtat de Cabrera i Bas. D'arrels feudals, tenia entre altres, els privilegis de donar el títol de Batlle i el de síndic prior o procurador general. En aquell temps el Batlle Natural, nomenat pel Duc de Medinaceli, era, En Josep de Jalpí, i aquest tenia la facultat de nomenar el batlle, entre d'altres, de Sant Martí d'Arenys de Munt i això es podia fer sense proposta dels regidors que formaven part dels ajuntaments.

AJUNTAMENTS

En el transcurs de la guerra existiren dos models organitzatius de consistoris; el borbònic, amb base a la nova planta, vigent en l'etapa insurreccional i el constitucional, partint de la constitució de 1812, que funcionà l'any 1813 i part de 1814, fins a la restauració del absolutisme, que retornà al model anterior. En el nostre poble, aquest retorn al model borbònic tingué lloc el 30 d'agost de 1814, al rebre la Real Cedula de Su Majestat, publicada a Madrid el 30 de juliol d'aquell any. Seguint les seves instruccions donaren possessió dels seus càrrecs, a les mateixes persones que formaven el consistori el 1808; i ratllaren de tots els documents municipals, la paraula "Constitucional". En la etapa insurreccional (1808-1812), l'ajuntament de Sant Martí d'Arenys de Munt estava format per: El Batlle, 5 Regidors, el Síndic personer, el Síndic Procurador General o prior, el Diputat del comú, un diputat per temes de representació i el Fiel de Fechos. Durant la vigència de la constitució (1813-1814), el consistori el formaren: l'Alcalde, 4 Regidors, el Síndic Procurador General i el Secretari. A continuació veurem les tasques i el sistema d'elecció dels "in dividuos".

Batlle

Nomenat pel Batlle Natural per un període de dos anys, presidia les reunions del consistori, era la màxima autoritat i la màxima representació.

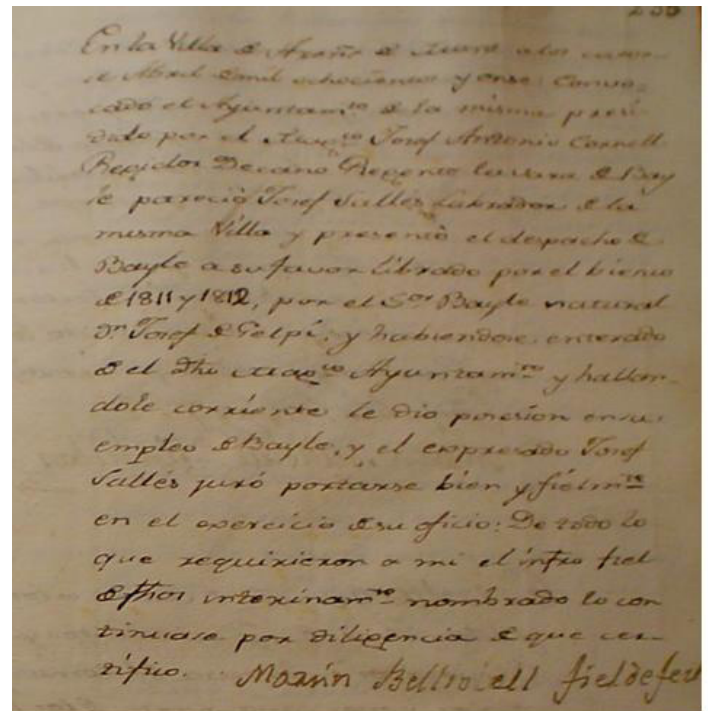
Regidors

Numerats del lloc 1er. o degà al 5è., i nomenats per la Reial Audiència per un any segons la proposta feta l'any anterior pel propi ajuntament, que enviava la llista de dos noms per cada lloc concret, indicant la seva professió.

Síndic Personer

Funcionari municipal creat pel Consejo de Castilla el 5 de maig de 1766 a tots els ajuntaments del estat que exercia de procurador dels interessos del veïns. Era elegit per sufragi dels electors de parròquia. El càrrec fou suprimit el segle XIX, en ésser creats els ajuntaments constitucionals. El cos de 24 electors de parròquia, eren triats

per votació de tots els veïns contribuents i caps de família, reunits a la plaça. I reunits els electors, per votació elegien com a síndic a un d'ells.

Acta del 4 d'abril de 1811, amb la pressa de possessió de Josep Sallés com a batlle de Sant Martí d'Arenys de Munt, pel període 1811-1812

Diputat del comú

Diputat elegit, també, per sufragi dels electors de parròquia, per un temps determinat, per tal d'assistir a les sessions i intervenir amb veu i vot en totes les qüestions relacionades amb els proveïments.

Síndic procurador general o prior

En el vescomtat de Cabrera i de Bas, representant del senyor territorial, en nom del qual exercia la jurisdicció baronial i la representació dels drets de caràcter econòmic, i era nomenat per un trienni.

Diputat

Elegit pel propi ajuntament per representar al poble en instàncies superiors.

Fiel de fechos

Actuava com a secretari, donava fe dels acords presos en les reunions del consistori i autenticava els documents i signava les actes en nom dels regidors que no sabien escriure.. Nomenat pel plenari de l'ajuntament. En el següent quadre veurem la composició de l'Ajuntament de Sant Martí d'Arenys de Munt, en el període de la guerra del francès.

Gustau Adzerias i Causi

1. Arxiu Municipal de Girona, XXV. 1 Telemàtica-alfabètica.

Lligall 5, Lletre F. Varia

2. A Catalunya, militar de professió.

3. En els documents oficials consten com "Individuos" tots els membres del consistori, i "Vecinos" a la resta de població.

Composició dels Ajuntaments de Sant Martí de Arenys de Munt

Segons el Llibre de Determinacions, pàgines 233 fins la 285

Any	Batlle Alcalde (*)	Regidor 1º Degà	Regidor 2º	Regidor 3º	Regidor 4º	Regidor 5º	Síndic Personer	Síndic Procurador G.	Diputat	Diputat del comú	Fiel de fechos Secretari (*)
1808	Josep Pau i Vives	Joan Rosell	Francesc Sagrera	Manuel Bellsollell	Pau Estolt	Francesc Colomer	Andreu Borrell	Nicolau Pujadas	Francesc Ferrer	Miguel Soler	Josep Regàs
1809	Josep Pau i Vives	Damià Colomer	Juan Gualva	Josep Blanxart	Jaume Borrell	Anton Artigas i Barnado	Josep Regàs	Francesc Regas	Francesc Ferrer	Jaume Bellsollell	Anton Banchs i Tapís
1810	Josep Artigas	Pau Catà	Antoni Nicolau	Antoni Alsina	Antoni Ferran	Joan Vilagran	Josep Soler	Francesc Regas	Feliu Roca	Jaume Bellsollell	Josep Salles
1811	Josep Sallés	Antoni Cornell	Rafael Colomer	Llucian Rosell	Antoni Salva	Bonaventura Bosch	Martin Bellsollell	Francesc Regas	Feliu Roca	Esteva Vilardell	Josep Soler
1812	Josep Sallés	Jaume Grau	Anton Riera	Narcís Nicolau	Martí Batlle	Salvador Cavot	Joan Venavent	--	Josep Soler i Rodon	Esteva Vilardell	Anton Banchs
1813 (*)	Josep Artigas	Martí Bellsollell	Josep Sallés	Pere Soler	Tomás Cot	--	--	Josep Soler i Rodon	--	--	Esteva Vilardell
1814 (*)	Marià Rifa	Martí Bellsollell	Josep Sallés	Jaume Vargès	Narcís Torrent	--	--	Pau Estolt	--	--	Esteva Vilardell
30/8/1814	Josep Pau i Vives	Joan Rosell	Francesc Sagrera	Manuel Bellsollell	Pau Estolt	Francesc Colomer	Andreu Borrell	Nicolau Pujadas	Francesc Ferrer	Miguel Soler	Josep Regàs

(*) Ajuntaments Constitucionals

Horrorosa escena cerca de Calella en 1808, de Bonaventura Planella, 1822. Els francesos es varen desfer dels ferits

MESTRES (1)

El món de l'ensenyament a Arenys de Munt durant la primera meitat del segle XX. 1926-1930

1. L'ensenyament durant la Restauració

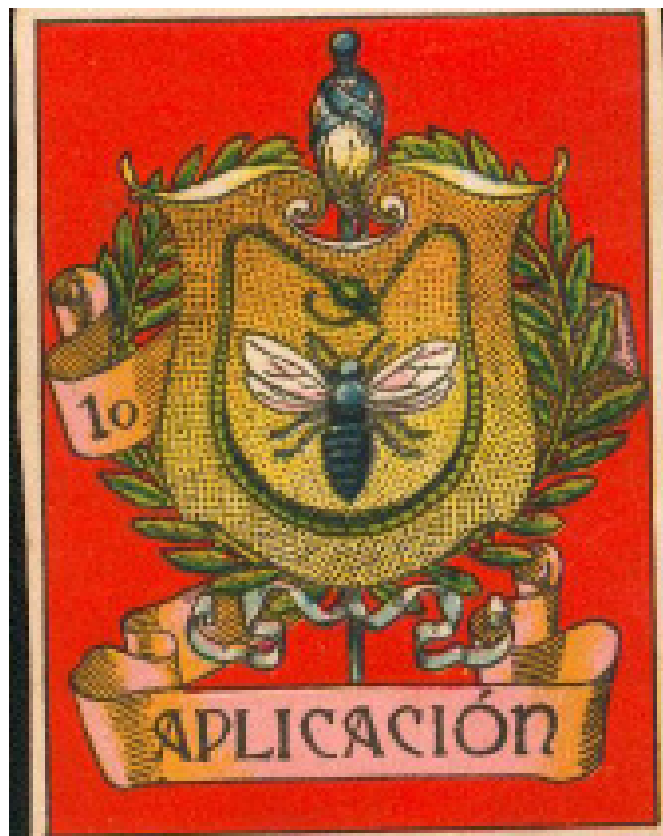
A començament del segle XX, el poble estava dividit en dos districtes educatius, cadascun dels quals comptava amb una escola de nens i una escola de nenes. La Escuela Nacional número 1 abastava la part alta d'Arenys de Munt, mentre que la escuela Nacional número 2 tenia cura dels nens i nenes de la part baixa del poble. En aquells moments, però, més que d'escola, cal parlar d'estudis. Aquests estudis s'ubicaven en cases particulars que l'ajuntament llogava i que normalment el mestre o la mestra feia servir com a vivenda. Cap d'aquests locals reunia les més mínimes condicions pedagògiques, amb el menjador i les habitacions reconvertits en improvisades aules, sense serveis sanitaris, sense pati (els més afortunats gaudien d'una estona a la Riera), amb llum, ventilació i espai insuficients per encabir-hi un nombre creixent d'infants. Davant d'aquella penosa situació poca cosa hi podien fer els mestres i les mestres per millorar un paradigma educatiu que girava a l'entorn de l'ensenyament memorístic i dels càstics corporals. Tal com va escriure el mestre Joan Salamero l'any 1922 "en nuestras escuelas no es posible la educación"¹. El sistema sobrevivia gràcies a un abandonament escolar altíssim. A partir dels 10-11 anys molts nens i nenes, amb uns discrets coneixements de lectura i escriptura, deixaven els estudis per endinsar-se en el rigorós món del treball, ja fos per treballar a la fàbrica, en el negoci familiar o com a ajuda en les feines agrícoles.

El que en diríem temari oficial obligava a que als estudis s'ensenyés "agricultura, refrans castellans, màximas morals y religiosas, urbanitat, ortografia y geografia, història sagrada y d'Espanya, en prosa y en vers"². Bona part dels esforços dels mestres s'adreçaven a fer un bon paper en els exàmens públics, unes exhibicions públiques que, com de tancament de curs escolar i per mostrar els coneixements adquirits, es feien en locals públics davant de les autoritats municipals, religioses i judicials i dels pares i mares dels alumnes. Els alumnes contestaven unes preguntes prèviament preparades, o bé recitaven poemes, cançons o discursos, o tocaven instruments musicals.

Podríem dir que les deficientes condicions dels estudis, la manca de pressupost municipal en educació

i la pressió de les autoritats civils i eclesiàstiques posaven unes limitacions molt clares als lloables intents d'alguns dels mestres per tal de millorar la situació educativa dels infants d'Arenys de Munt.

El tema de l'ensenyament coïa molt al poble. Des de diferents àmbits socials i polítics es reclamava la construcció d'unes escoles dignes per millorar el nivell educatiu dels infants. Tothom encara tenia ben present el lamentable espectacle que havia tingut lloc el dia 11 de novembre, Sant Martí, de 1919. Aquell dia es va col·locar la primera pedra de les futures Escuelas Públicas Nacionales en uns terrenys que havia cedit a l'ajuntament l'ex-diputat a Corts pel districte, Joaquin Sagnier Villavecchia. Es va beneir la pedra amb la inscripció Escoles d'Arenys de Munt. Any MCMXIX, es va abocar dins del forat que havia d'acollir aquella primera pedra, mentre les personalitats més "rellevants" (alcalde, diputat a Corts, rector...) hi anaren tirant successivament una paletada de morter. Després vingueren els discursos i la finalització de l'acte. Tothom estava molt content ..., però de les escoles ja no se'n tornà a parlar més³.

Un val que només rebien els alumnes més aplicats

2. Els mestres d'Arenys de Munt abans de la República

A començament del mes d'octubre de 1926 Raimon Torroja i Valls (Igualada, 25 de setembre de 1894- Caracas, 26 de setembre de 1960) va prendre possessió de la plaça de mestre de l'Escola de Nens número 1, d'Arenys de Munt. Raimon Torroja portava damunt seu un important bagatge pedagògic. Havia exercit com a "maestro nacional" a Monistrol de Montserrat, i l'any 1922 es traslladà a Madrid per ocupar una plaça al Grupo Escolar Cervantes. L'any 1925, pensionat per la Junta d'Ampliació d'Estudis, visità les Escoles Noves de França, Suïssa, Àustria i Alemanya; aquell mateix any participà en el Congrés d'Educació de Heidelberg, als cursos d'estiu de l'Institut Rousseau i al Congrés Internacional de Puericultura de Ginebra. L'any 1926, juntament amb la seva muller Rosa Fornells i els seus dos fills, Núria i Adolf, s'establí a Arenys de Munt. L'Escola Nova que Raimon Torroja intentà portar a la pràctica, es basava en una educació centrada en els infants, que passaven a ser protagonistes del fet educatiu; al mateix temps l'Escola Nova era una escola laica, coeducativa, que es posava al servei de la llengua catalana i del país. Des de la seva arribada a Arenys de Munt participà intensament no només en l'educació dels infants per als quals fou un mestre estimat i respectat, sinó també en la vida social del poble. L'any 1928 el trobem com a fundador i president de La Linterna, una mútua de salut annexa a L'Aliança. L'any 1929 passà a ocupar la presidència del Club Deportivo Arenys de Munt que, un

Raimon Torroja amb la seva filla Núria

any més tard, inauguraria el nou camp de futbol en terrenys del mas Rossell. Raimon Torroja revolucionà el món pedagògic, cultural i social d'Arenys de Munt.

L'any 1926, quan Raimon Torroja va prendre possessió de l'Escola de nens número 1, va ocupar la plaça del mestre Joan Corrales Miralles, jubilat de feia poc. Joan Corrales Miralles (Saragossa, 1856 – Esplugues del Llobregat, 1938) havia exercit de mestre a Arenys de Munt des de l'any 1910. L'any 1913 ocupà el càrrec de primer president de la nova entitat Centre Moral. Contrari als càstigs corporals, va incorporar la música en el seu ensenyament⁴. També va impartir classes de llengua catalana i d'esperanto en el que probablement eren conferències, classes o cursets per a adults.

D'altra banda, molt probablement Raimon Torroja coincidí durant el curs escolar 1926-1927, amb un altre gran mestre i pedagog, Joan Salamero i Amat, mestre de l'Escola de Nens número 2. Joan Salamero havia ocupat la plaça de mestre a Arenys de Munt el curs 1917-1918. Des de la seva arribada ja havia trencat la rutina de l'escola amb mètodes que els seus contemporanis qualificaren d'excessivament "moderns". A l'escrit que ell mateix redactà l'any 1922 amb motiu de la festa de fi de curs, explicà que havia implantat "las conferencias para adultos, las exposiciones y las fiestas escolares", amb un desig ben clar d'obrir l'escola al poble i d'incorporar el treball dels seus millors homes i dones. Joan Salamero criticava que es presentés el nen "como un ente rebelde y un saco que hay que llenar" i advocava per una educació que eduqués els infants psicològicament i físicament⁵. Joan Salamero fou substituït l'any 1927 pel mestre Josep Vilarrubla que ocuparà la plaça fins als anys posteriors a la guerra, en ple franquisme⁶.

L'any 1926, L'Escola de Nenes Número 1 estava a càrrec de Teresa Muntaner Fernández. L'any 1930 fou subs

El mestre Joan Corrales Miralles amb els seus alumnes

	1926 a 1931	1931-1932
Escola de nens Número 1	Raimon Torroja	Miquel Bartoló
Escola de nenes Número 1	Teresa Montaner (1928-1930))/ Lúdia Borrell (1930-1931)	Adela Pallarès

	1926 a 1927	1927 a 1932
Escola de nens Número 2	Joan Salamero	Josep Vilarrubla
Escola de nenes Número 2	Pilar Muro	Pilar Muro

tituïda per la mestra Lúdia Borrell Estalella, tot i que només fou per a un curs escolar, ja que el mes d'abril de 1931 trobem el nomenament d'Adela Pallarès com a nova responsable de l'Escola de Nenes Número 1. L'Escola de nenes número 2 va estar, com a mínim des de 1926, a càrrec de la mestra Pilar Muro i Soler⁷.

Francesc Forn i Salvà

1. Salamero Amat, Joan. "Porcuentapropia". Fiesta Escolar. Escuelas Nacionales de Arenys de Munt. Arenys de Munt, octubre de 1922.

2. Forn i Salvà, Francesc. *Arenys de Munt: el trencament amb el vell règim (la Segona República i la construcció d'un nou Grup Escolar)*. Argentona: L'Aixernador, 1985. Pàg. 67.

3. Forn i Salvà, Francesc. *Arenys de Munt: el trencament amb el vell règim (la Segona República i la construcció d'un nou Grup Escolar)*. Argentona: L'Aixernador, 1985. Pàgs. 70 i 71.

4. Colomer Bartrolí, Mercè. "Record del mestre Joan Corrales, primer president del Centre Moral". *Batec*. Número 304. Any XXVI, Arenys de Munt, juny de 2013.

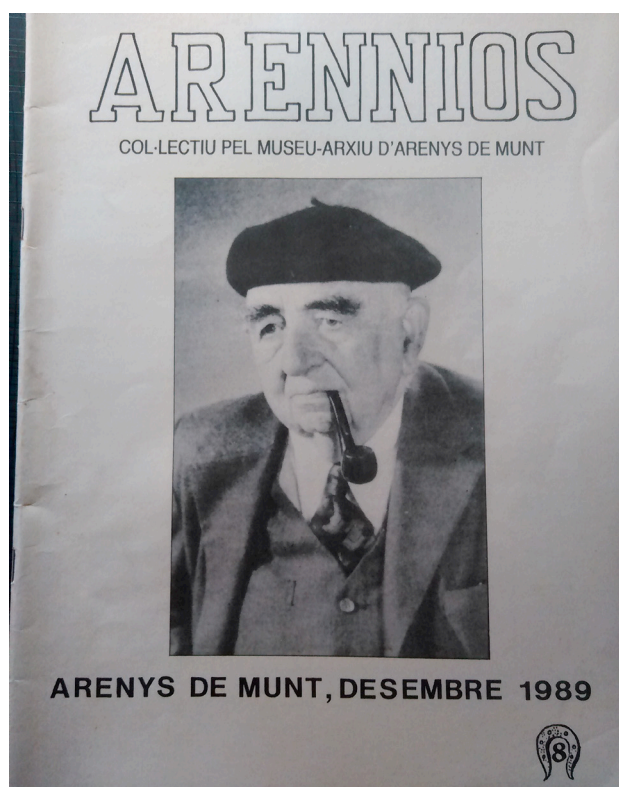
5. Joan Salamero Amat havia estat l'any 1914 Mestre de secció a l'Escola Annexa a la Normal de Girona. Després d'Arenys de Munt va fer de mestre a Vilassar, Girona i Gavà. L'any 1958, l'ajuntament d'Arenys de Munt li dedicà un homenatge. Avui porta el seu nom el CEIP Joan Salamero, de Gavà.

6. Josep Vilarrubla Piñana, havia nascut l'any 1878 a Pallarols (Lleida). A Arenys de Munt va establir el seu domicili a la Rambla Jalpí (avui Francesc Macià), 127.

7. Arxiu Històric Municipal d'Arenys de Munt. Correspondència general. Vol. 1, 1928-1929, i Vol. 2, 1930-1931.

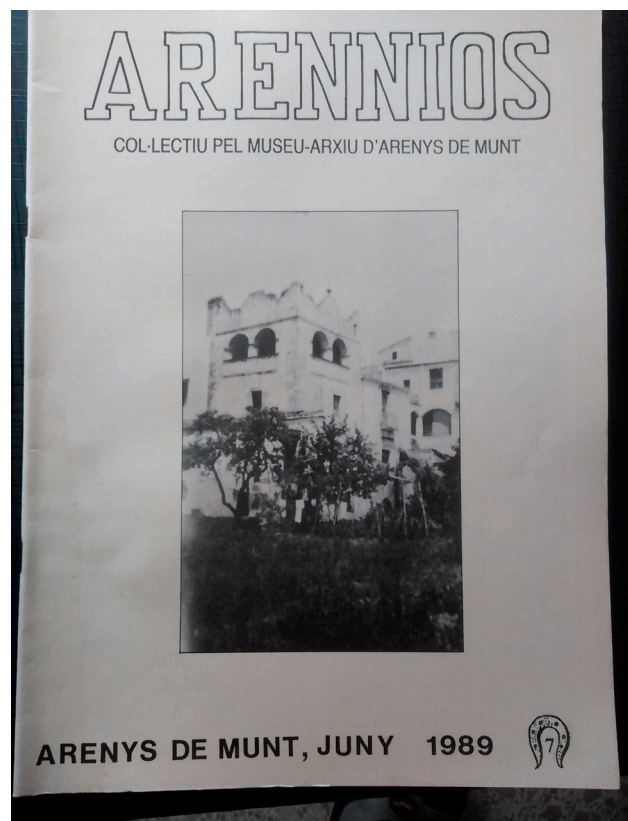
29 ANYS DEL PRIMER ARENNIOS

En aquesta celebració del 30è aniversari del “Col·lectiu pel Museu Arxiu” hem de fer, també, un recordatori de la revista “Arennios”, que va néixer l’any 1986 amb la finalitat de donar a conèixer a la població les activitats del “Col·lectiu” i servir, al mateix temps, com incentiu i estímul per la sensibilització del nostre passat i de la nostra cultura. Al principi es va començar fent un numero cada sis mesos ja que no sabíem amb quins problemes ens trobaríem i més tard va passar a ser trimestral. En aquells moments no hi havia cap publicació local i menys encara, de caire cultural. En la nostra revista varem mantenir una línia cultural de : recerca de la tradició, entrevistes, testimonis de gent gran del poble, folklore, ecologia, estudis històrics i altres àmbits. Un altre objectiu de la revista, ha estat la d’impulsar la creació del Museu local, tal com ja varem deixar palès en l’editorial del primer numero de l’Arennios. Objectiu aquest, que, malauradament, encara no hem pogut assolir.

En la primera etapa de la revista es varen publicar 36 números (1986 - 1996) i en la segona que s’inicià el febrer del 2012 fins el juny del 2014, només se’n varen publicar 3. Han estat, però, 29 anys intensos de fer i refer la nostra història, d’aportacions culturals i de conscienciació de la nostra gent sobre el necessari respecte al patrimoni cultural, natural i històric

d’Arenys de Munt. A principis de l’any 2016 està previst tornar a la programació inicial de un numero cada trimestre. Esperem poder-ho aconseguir, ja que l’incorporació de nous membres al “Col·lectiu” i amb ganes de treballar, ho pot fer possible.

Aquest nou equip de l’Arennios i del “Col·lectiu” vol continuar amb aquesta tasca encetada l’any 1986 per un grup de persones que amb il·lusió, sacrifici i dedicació varen fer possible aquesta realitat. La seva aportació ha estat qualitativament important, perquè han estat constants i perquè han marcat el camí que cal seguir a partir d’ara en la salvaguarda i respecte del nostre passat. Cal un reconeixement als companys del primer equip de redacció que varen encetar aquesta missió -incerta - de treure la revista al carrer i que foren, en primera instancia els companys : Joan Casademunt, Francesc Forn, Elvira Ortiz, Eulalia Colomer, Teresa Missé, Francesca Majó i Roser Diaz. Al cap de pocs mesos s’hi afegiren : en Carles Mitjà, la Isabel Tudurí, Montserrat Viader i en Rafael Marpons. Però, com en tots els projectes, van canviant els protagonistes segons les circumstàncies i les possibilitats de cada un. Per això, alguns varen deixar el vaixell i pujaren a bord altres de nous com : Vicenç Lloret, J.Lluis Rodriguez, Jordi Roca, Marc Oller, Judith Freixas, Judith Delgado, Pi

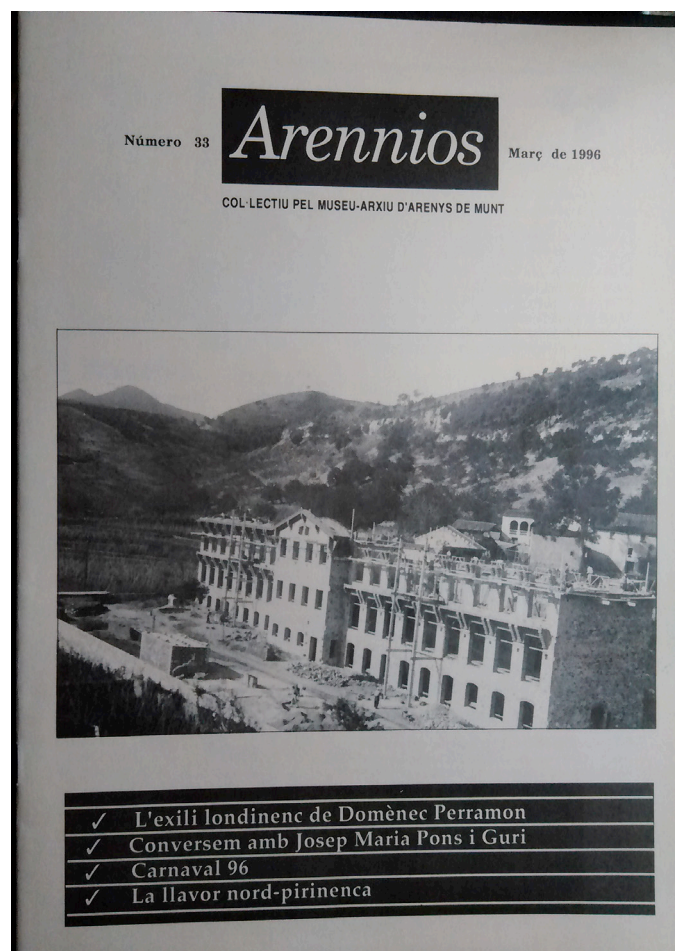
pal interessat en que així sigui, però, també, des del “Col·lectiu” no estalviarem esforços en aquest sentit.

En aquests 39 números publicats al llarg d'aquests 29 anys, s'hi han inclòs articles sobre temes cabdals de la nostra història i de la nostra cultura, com poden ser : “La guerra civil a Arenys de Munt” – “La vila romana de Can Jalpi” – “El poeta Domènec Perramon” – “l'Arquitecte Enric Catà” – “Present passat i futur de la nostra Riera” – “Ermites i capelles d'Arenys de Munt” – “Felix Cucurull, l'escriptor nacionalista” – “Les Fonts naturals d'Arenys de Munt” – “Joan Catà, cabdill de remences” – “Joan de Tours a Arenys de Munt” – “Manolo Hugué i la seva estada a Arenys de Munt” – Medi ambient i urbanisme a Arenys de Munt” – “Escola Sant Martí” – etc...

Elies Surroca i Campàs

lar Simoni, Jaume Riera, Elies Surroca, Enric Camon o Agustí Barrera, sense oblidar les col·laboracions puntuals de diferents especialistes o interessats en la nostra història, com : Jordi Bilbeny, Josep Maria Pons i Guri, Albert Pons, Joan Rabasseda, Antoni Cantallops, Jordi Colomer, M. Assumpció Ribas, Xavier Oller...i altres. Tot un conjunt de persones que han fet possible – encara que en dues etapes : primer del 'any 1986 al 1996 i després del 2012 al 2014 – que avui puguem presumir d'aquests 29 anys d'Arennios.

Per què es va escollir el nom d'“ARENNIOS” per aquesta publicació? Senzillament, per recordar aquell temps llunyà de l'edat mitjana al segle IX, quan amb la llengua llatina – d'us oficial en aquell temps - anomenaven al nostre poble “Arenios, per estar el terme enclavat en terreny arenós. El dibuix que il·lustrava la portada d'aquest primer número, és el d'una pedra recuperada del que havia estat basament de l'Altar Major de l'Església i que a més varem creure avinent aplicar-lo al segell com emblema del “Col·lectiu pel Museu-Arxiu” i que avui dia, encara continua vigent. Per descomptat, no hem desistit de posar en marxa – tard o d'hora – el “Museu” pel qual sempre hem lluitat i que encara no tenim, o de disposar d'unes instal·lacions per l'“Arxiu Històric” amb condicions i espai suficient. L'Ajuntament ha d'esser el princi

PREMIS RAIMON TORROJA I BRENDA HUDSON-PERRAMON

L'any 1993 amb l'objectiu d'estimular la creació literària i artística i d'aprofundir en la investigació de persones i fets que conformen la història d'Arenys de Munt, el Col·lectiu pel Museu Arxiu d'Arenys de Munt convocà, per primera vegada, el premi d'investigació Raimon Torroja. Es trià el nom de Raimon Torroja, en reconeixement a la seva figura, ja que va ser un dels grans pedagogs del segle XX i va exercir de mestre a Arenys de Munt entre el 1926 i el 1930.

Aquests premis han valorat i premiat treballs molt diversos, sent especialment rellevants les biografies, cartes, testimonis orals, que han conformat la història del nostre poble. També s'han premiat en alguna ocasió els treballs en format audiovisual. Molts han estat els temes tractats: l'agricultura, la cirera d'en Roca, el medi natural i físic, els amfibis, el procés de soterrament de la riera, la recollida selectiva, la guerra civil, arqueologia, estudis antropològics, els fondos del Maresme,..., entre d'altres.

Tot i que aquests premis estan oberts a tothom, molts dels guanyadors han estat alumnes de Batxillerat dels instituts propers, que han trobat en aquests premis la motivació per a la recerca i la investigació de la història del nostre poble.

El primer premi de l'any 1993 va ser "Acció antropològica al terme d'Arenys de Munt" i el darrer premi corresponent a l'any 2009 va ser per "Estructures emocionals en ferro: ferradures i símbols de l'Edat Mitjana". Aquests premis es van donar ininterrompudament fins l'any 2009.

El novembre del 2012 es va presentar el premi Brenda Hudson-Perramon de recerca cultural amb la intenció de preservar la memòria i el llegat del poeta. Aquest premi és en substitució del fins aleshores premi Raimon Torroja i pretén homenatjar la Sra. Brenda Hudson que va llegar al Col·lectiu l'obra sencera del seu marit Domènec Perramon, poeta reconegut i vinculat al nostre poble. Aquest nou certamen és possible gràcies a l'aportació privada de la família Noguera- Fernández Perramon. Igual que el Premi Raimon Torroja, pretén fomentar la realització de treballs de recerca sobre la preservació i la recuperació del patrimoni cultural d'Arenys de Munt, ja sigui artístic, oral, arqueològic, de costums o tradicions.

L'any 2013 es concediren 2 accèssits, l'any 2014, altres dos accèssits i el 2015 un primer premi al treball: Testimoni des de l'aire. Antoni Roig, pioner de l'aeronàutica naval.

Totes aquestes interessants investigacions i recerques ens serveixen per apropar-nos, conèixer i estimar més la història de la nostra gent i del nostre poble.

Aquest any 2016 s'ha convocat la quarta edició del premi Brenda Hudson Perramon; el termini de presentació acaba el proper 2 d'abril.

Premi aconseguit per Domènec Perramon l'any 1929 a Molins de Rei

**Maria Castillo i
Eva Màrtir**

EL RACÓ DE LES CAPES DE SANT MARTÍ

A cada exemplar anirem publicant el breu parlament que es va fer el dia que es van fer mereixedors de la Capa de Sant Martí, que vol honorar aquells persones que han treballat, i destacat, per la seva implicació en la cultura i el saber del nostre poble d'Arenys de Munt. Encetem aquest torn amb Antoni Epiell Saleta, Capa de Sant Martí 2002 i Román Gibert Paluzié, Capa de Sant Martí 2007.

Antoni Epiell Saleta. Capa 2002

La Capa de Sant Martí d'enguany cobrirà les espalles d'un arenyenc d'amunt de soca-rel, fill de Can Xicoy, de nissaga de pagesos i ramaders, nascut el 1936, un any que no s'oblida fàcilment.

Tot i encarrilar les passes professionals pels camins de la mecànica, un cosí seu, en Quim Borés, li va inocular el "cuquet" de la música per mitjà d'un vell violí que li va vendre. D'aleshores ençà, a tots els que ja tenim una edat, se'ns fa present la imatge de l'Antoni Epiell Saleta, amb el seu violí ben aferrat, anant i tornant de Can Jaume Bosch, el seu professor de música, tan vocacionalment abocat a la música com ell mateix. I ben fort que li va agafar el virus, perquè en pocs episodis de signe musical esdevinguts a Arenys de Munt hi haurà faltat el toc de l'Antoni : se'l troba assajant misses cantades per Nadal, per Sant Martí, pel Remei, la de Santa Cecília a Torrentbó, ajudant a trobar les sardanes originals d'en Rossend Martori i engrescant-se, juntament amb altres amics, a organitzar ballades de sardanes a la Plaça, als concerts del Palau de la Música Catalana, al Liceu quan es pot, amb amics com ara en Quim Colomer o en Quico Valls, tan músicferits com ell mateix... Però l'aportació de més envergadura, la que per ella mateixa mereixeria sobradament la característica peça martinenca és, naturalment, la creació de la Coral del Remei en aquells nadals de 1973, instigat per Mn. Bassas. L'Antoni ha sabut ser de tot a la Coral: mestre, director, arranjador, harmonitzador, compositor, dinamitzador, cantaire..., un polifacetisme només explicat per la passió que ha posat en cadascuna d'aquestes facetes .

La Coral del Remei configura amb autoritat la vida cultural d'Arenys de Munt en aquest darrer quart de segle del segle XX i ha esdevingut un re-

Acte de lliurament de la Capa de Sant Martí

ferent ineludible. Però l'Antoni, que és de la raça de fer amics, i a fe que ho practica, no s'ha quedat només a Arenys de Munt : els seus incondicionals de Sant Iscle el van engrescar en un atrevit projecte el 1982, el Cor d'Havaneres i Caramelles, que va començar com si res, i ja s'ha convertit també en un referent pels nostres veïns de la Vallalta. Tot i que en aquests darrers temps la salut el comença a inquietar, encara el trobem dirigint la Dansa quan una cobla la toca en viu, i no oblidem que ell era president del Centre Moral quan un embrió d'esbart dansaire hi va fer les primeres passes i ell el va ajudar a créixer...

Aneu a saber si n'hi haurà prou amb una sola capa, si aquest any Sant Martí no haurà d'anar a buscar reforços: perquè fer-hi cabre la Coral del Remei, els Cantaires de Sant Iscle i tants i tants amics com l'Antoni ha anat fent en tots aquests anys converteix la Capa de Sant Martí de 2002 en la peça més sonorament elàstica d'aquests darrers temps. Per molts, i musicals, anys.

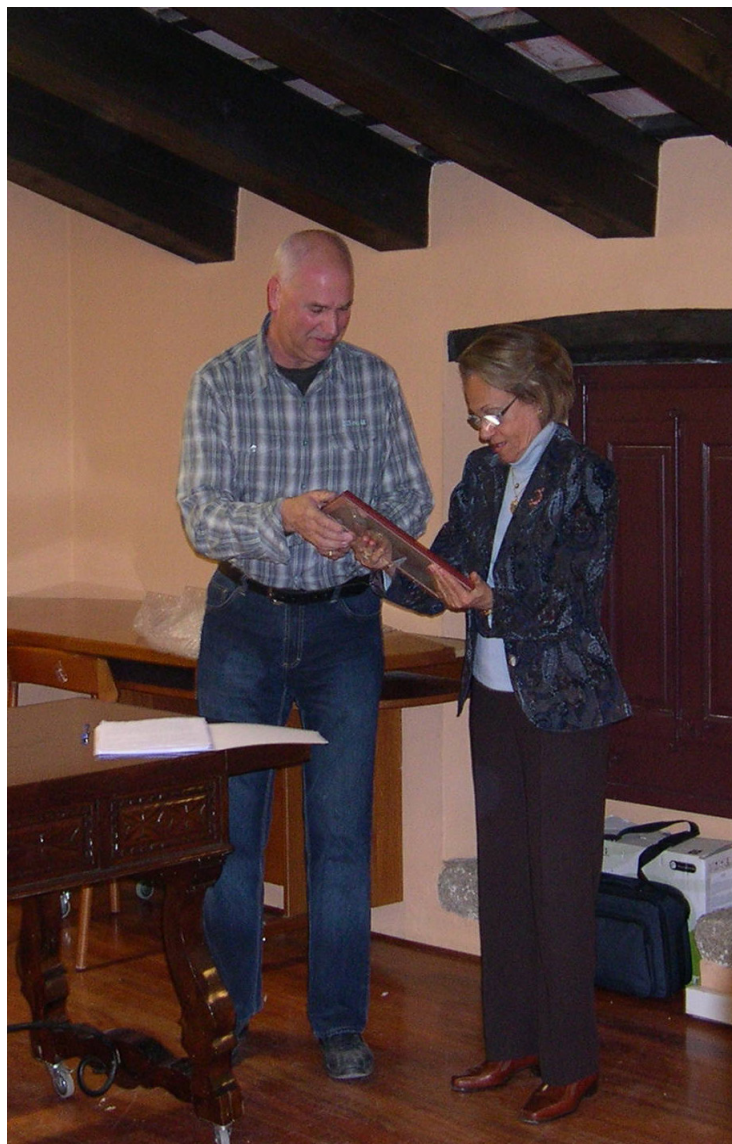
Mercè Colomer Bartrolí

Román Gibert Paluzié. Capa 2007

Ja des de molt antic, la nostra família està relacionada amb Arenys de Munt, prova d'això és que la masia on ens trobem ara va ser la casa pairal de la mateixa fins a finals del segle XIX. La història més recent de la família ens recorda en Jesús i la «Mercedes», prou coneguts i estimats al poble. Tot i ser de Barcelona i viure-hi molta part de l'any, la família Paluzié Borrell mai es va sentir del tot identificada amb l'anomenada «colònia», i va preferir fondre's amb la cultura i les gentes d'Arenys de Munt, sent considerada com a una més del poble.

Molts encara recorden a la mare d'en Román immortalitzant cadascun dels raconets d'Arenys de Munt amb els seus pinzells o en Jesús donant consells sobre medicina a tot aquell que li demanava parer. En Román, com a únic descendent de la família Paluzié Borrell va heretar l'estima per aquest poble i ja des de ben petit hi passava llargues temporades. De jove, ràpidament va portar a la seva esposa a conèixer el poble, i posteriorment els seus tres fills, que de recent nascuts ja corrien per la vila. Ja de gran, quan necessitava la tranquil·litat que el lloc de treball no acostuma a oferir, es quedava a Arenys de Munt, on trobava la pau necessària per poder dissenyar i crear nous productes per les emissores. La seva implicació amb el poble es va veure molt reflectida amb el naixement de l'emissora municipal. Com a dissenyador i fabricant d'emissores de ràdio, en Román va cedir els equips necessaris per a poder engegar l'emissora, i posteriorment, la va fer servir com a banc de proves de nous productes i projectes, cos que ha permès a la Ràdio ser un referent dins del món de les municipals. El Consell de Cultura també va confiar en ell com a assessor, i no dubtava a pujar des de Barcelona el dia que fes falta per donar la seva humil opinió.

En Román s'estimava Arenys de Munt, d'això no n'hi ha dubte. Prova d'això és aquest sentit homenatge que avui li esteu oferint i del que la família us en donem les més sinceres gràcies. En Román volia ser invisible, no li agradava figurar, ni ser lloat, ni molt menys es vanagloriava de la seva cultura, que n'era molta. Si avui estés aquí, segur que se sentiria incòmode, no per la vostra

Acte de lliurament de la Capa de Sant Martí

presència sinó perquè pensaria que ell no mereixia aquest homenatge, que la seva esposa, fills i néts us agraïm de tot cor. Gràcies per recordar-vos d'en Román i esperem ser dignes hereus de la seva estima al poble.

Enric Gibert

“CA L'ESPÀRREC”

La finca de Ca l'Espàrrec, és un espai ubicat a la part alta de la Riera de l'Eixample i tocant a la carretera de Torrentbó, a on si troben dues construccions de valor històric remarcable: el mas de Ca l'Espàrrec del segle XVIII i la casa de principis del segle XX Villa Josefa. El mas fou conegut, primer per “Mas Talleda” – nom del seu primer propietari – després, per “Ca l'Espàrrec”, que el comprà un cop acabada la guerra civil i posteriorment com “Can Pau Vergés” i “Can Pepet de la Casa Nova”. A partir dels anys 70, la finca, també fou coneguda com a “Can Globus”, degut al enlairament de globus que hi acostumaven a fer els responsables de la finca en aquells moments.

Aquesta zona del poble ha estat protagonista, en diferents èpoques de la nostra historia recent de polèmics projectes que diversos equips de govern municipal han intentat efectuar, per tal de construir equipaments públics per la nostra població o habitatge privat, cosa per altre banda, força previsible, degut a la privilegiada situació que ocupa dins del casc urbà. Un casal d'avis, un parc urbà, una biblioteca, una residència per a la tercera edat, habitatges o un aparcament públic, son alguns exemples dels projectes que s'han intentat materialitzar, sense èxit i que nosaltres, en aquest article procurarem fer-ne una mica d'història, a partir de l'any 1975, en que tenim constància del primer projecte important dissenyat per aquest espai. Però, també, recordarem alguna de les utilitats que li varen donar a les masies de Ca l'Espàrrec anteriorment als anys setanta. Masies, que encara es conserven, com recordarem, i que es varen lliurar de ser enderrocades a principi del segle XXI per construir-hi habitatges privats quan ja les màquines excavadores estaven a punt, però, que gràcies a la lluita d'un grup de veïns i veïnes del poble membres de “La plataforma en defensa del patrimoni”, i dels partits polítics de l'oposició, es van poder salvar.....de moment.

Resum de les actuacions i projectes a l'entorn de Ca l'Espàrrec

-L'any 1936, segons ens confirmen diferents escrits d'historiadors locals, aquest any i durant la guerra civil, la finca fou municipalitzada i s'hi instal·là la “Colònia Madrilenya”, un grup de 50 refugiats de guerra de l'entorn de Madrid.

-L'any 1964, es fa un Pla General D'urbanisme de la població per l'Equip de Govern municipal d'en José Mas, i el redactor del Pla, l'Arquitecte J. Fernández Marquès creu oportú incloure la finca de Ca l'Espàrrec dintre del casc urbà, preveient el valor estratègic que tindria en el futur aquest indret. L'any 1969 el nou Alcalde Pedro Torrent decideix tornar a fer un nou Pla, que se l'hi encarrega a l'arquitecte municipal Luis Gelpí Vintró. Aquesta vegada, però, la zona de Ca l'Espàrrec, majoritàriament, es qualifica com :” Casco Antiguo”. S'hi podia edificar, però deixant una important zona verda. A partir de 1975,

fou, quan es començà a valorar la importància estratègica de la finca dintre del casc urbà i alguns Equips de Govern Municipal, començaren a fer projectes impossibles o fets només amb afany propagandístic o electoralista, que només varen servir per llençar els diners dels contribuents, ja que tot ha quedat en un “no rés”.

Primer projecte important: “PARC URBÀ MUNICIPAL”

-El Pla General del 1969 definia la zona de Ca l'Espàrrec –com ja hem dit - de “casc antic, i amb una important zona verda i l'Ajuntament presidit per en Pere Torrent, va tenir la brillant idea - i molt encertada, si s'ha hagués tingut els diners per fer-ho - d'aprofitar aquell solar per construir-hi un gran Parc Municipal, ja que el poble estava mancat d'espais públics. Al Ple del 5/2/75 s'aprova provisionalment el projecte de “Parc Urbà” confeccionat per l'Arquitecte Sr. Gelpí. Es posà a exposició pública durant un mes i es publicà l'edicta al BOP nº 123 de 23/5/75 i el 5 d'agost de 1975 l'Ajuntament envia el projecte a la “Comisión Provincial de Urbanismo” per la seva aprovació.

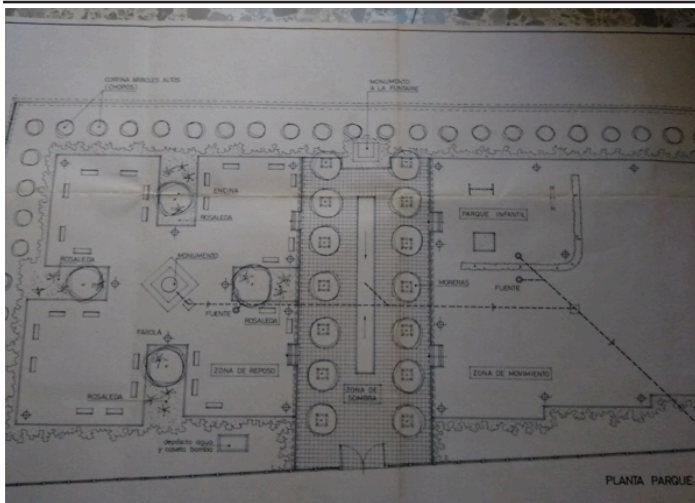

Espai de zona verda per ubicar-hi el parc

-El 29 de gener de 1976, la “Comisión Provincial de Urbanismo” aprova provisionalment – amb un parell de modificacions - el projecte de Parc Urbà, en el que es preveia la desaparició de les dues masies. Una decisió presa per un govern municipal “no democràtic”. La mateixa decisió que anys més tard prendria un Govern democràtic com era el Govern de l'any 2007

- El mes de febrer l'arquitecte “Luis Gelpí Vintró” entrega un escrit a l'Ajuntament conjuntament a amb els plànols modificats que s'envien a la “Comisión Provincial de Urbanismo”.

-Al ple del 5/3/76 s'acorda instruir expedient per tal de procedir a l'expropiació dels terrenys de Ca l'Espàrrec per poder-hi construir el nou Parc Urbà. Es co-

Es remarcable constatar que en aquest “Parc urbà” estava prevista la construcció d’un monument dedicat a la “Puntaire”. Monument que anys més tard es va fer a la plaça de Catalunya

mença, doncs, la tramitació per l'expropiació dels terrenys, solució, aquesta, que és la que haurien d'haver emprat els primers governs democràtics per conservar aquest espai com zona verda o d'equipaments. Amb data de 23/7/76 la “Comisión Provincial de Urbanismo” aprova definitivament el projecte de “Parc Urbà” a Ca l'Espàrrrec. Aquest projecte va costar al municipi molts diners que varen anar llançats, ja que a partir d'aquest moment quedà oblidat per manca de pressupost i els pocs diners que tenien es van utilitzar per altres actuacions urbanístiques. Al marge del projecte del Parc, al Ple del 6/8/75 es valora la possibilitat d'utilitzar l'edifici de Ca l'Espàrrrec per hostatjar-hi personal de la residència de Can Zariquey i al Ple de 1/10/76 es pren l'acord de demanar un ajut a la Caixa de Pensions per construir-

1979 – Primer ajuntament democràtic

- Amb el nou Ajuntament que surt de les urnes el 1979, és una opinió majoritària de tots els membres del Consistori, - ERC, PSC, CDC i PU - que Ca l'Espàrrrec es conservi com a zona verda, no edificable, amb la intenció de poder-hi fer, algun dia, un equipament públic. L'Ajuntament presidit per en Josep Lloveras l'any 1987, aprova unes “Normes Subsidiàries” en que se li dona a Ca l'Espàrrrec la qualificació de “Espai Lliure Públic”, incloses les dues masies. Una iniciativa encertada que blindava la zona i la preservava de l'especulació urbanística.

-Al 1998, l'ajuntament treu del calaix l'antiga idea de convertir Ca l'Espàrrrec en “Parc Municipal” i entre en negociacions amb els propietaris. És evident, però que no es va arribar, malauradament a cap acord. En l'aprovació inicial del nou Pla General d'Ordenació Urbana d'Arenys de Munt, el 9 de desembre del 2001 les masies de “Mas Talleda” i “Villa Josefa” eren reconegudes com a bens de valor arquitectònic i històric, i el 23 d'octubre s'aprova definitivament el “POUM”. En aquest Pla, es “requalifica” la zona de Ca l'Espàrrrec, i una part de la mateixa que eren “Espais Lliures”, passa a ser urbanitzable, formant part de la UA-10 (Unitat

d'actuació) i les masies, per tant, queden dintre de l'espai urbanitzable. Els propietaris obren un contenciós contra l'Ajuntament, arran de l'increment de l'IBI. A partir d'aquí comencen els problemes. El Ple de l'Ajuntament fa encomana de gestió a l'empresa GUSAM S.A. per tal, de desenvolupar l'unitat d'actuació n.10 (UA.10), a on es troba Ca l'Espàrrrec.

L'espai de Ca l'Espàrrrec segons la proposta de la UA-10, amb la nova biblioteca i la plaça pública

Cronologia dels fets que s'han anat succeint a la finca de Ca l'Espàrrrec a partir de l'encomana a GUSAM pel desenvolupament de l' Unitat d'Actuació n. 10, fins als moments actuals

-El mes de juliol del 2005, l'empresa GUSAM va presentar el text del Pla especial i el projecte de reparcel·lació redactats per l'arquitecte Domènech Parera que es va aprovar inicialment per les resolucions d'alcaldia de 113/9705 i 12/12/07. En aquest projecte de reparcel·lació, es contempla la desaparició de les dues masies. El mes de maig del 2006, es registra la compra de la finca per l'empresa VALLJOV S.A. per un import de 4.500.000 euros. El mes de juliol la Comissió d'Urbanisme aprova definitivament el Pla Especial – amb prescripcions – i el text refós. Un Pla especial, que destina 1.813 m2. a ús residencial i 3.654 m2. a ús públic, preveient la construcció d'una biblioteca, una plaça i un aparcament subterrani. S'aprova pel Ple el 16/1/07 i el dia 26 es realitza la primera reunió política, per tal, de proposar solucions i evitar l'enderroc de les masies. Hi

participa un representant de l'empresa propietària. L'equip de govern dona suport als posicionaments de l'empresa. Al Ple del 3 d'octubre s'aprova l'avantprojecte de la biblioteca que s'ha d'ubicar a Ca l'Espàrrec. El grup d'ERC s'hi va oposar, demanant la conservació de les dues edificacions.

El dia 26 d'octubre, el Govern Municipal presidit per l'Andreu Majó, en un "Consell Municipal de Serveis Territorials", presenta el projecte de la nova biblioteca.

L'empresa "Juanes", el 2007, compra els terrenys i es converteix en el nou propietari i en data de 15/1/07 s'aprova inicialment la reparcel·lació de l'Unitat d'Actuació i definitivament, el 24/4/07. En data de 15 de maig l'empresa VALLJOV S.A. presenta a l'Ajuntament el projecte d'enderroc dels dos habitatges. El 6 de febrer es debat, per urgència, al Ple de l'Ajuntament, l'aprovació del projecte de la nova biblioteca que suposava la desaparició de les dues edificacions, amb l'oposició d'ERC que defensava la conservació de les masies i prioritzaven el geriàtric. L'alcalde torna a recordar que les masies no estan catalogades. El 26 d'abril, el grup d'ERC presenta una instància demanant que totes les actuacions que afectin als dos edificis històrics quedin en suspens fins després de les eleccions. El 21/6/07 la Comissió d'Urbanisme considera completat l'expedient del Pla Especial. El 26/6/07 es celebra una reunió entre els grups municipals i el tècnic de la propietat que desestima les propostes dels polítics per considerar-les "no viables" i el 3/8/07 la propietat informa que procedirà a l'enderroc de les masies el 13/8/07. El tres d'agost, l'equip de Govern encapçalat per Carles Móra publica un document en que confirma, que per silenci administratiu l'empresa enderrocarà les masies el dia 13 d'agost i justifica la impossibilitat de salvar-les per l'elevat cost de l'operació. El 9 d'agost, la "Plataforma" amb el suport de d'ERC, la CUP i Salvem la Riera, fan una roda de premsa explicant la necessitat de preservar les cases. Alguns membres de la "Plataforma", es queden de guàrdia uns dies davant de les finques i el dia 28 es fa entrega a l'Ajuntament de les 1200 signatures aconseguides i es llegeix un manifest. El dia 6 de setembre, la CUP presenta dues mocions demanant la suspensió temporal de l'enderroc i que els dos edificis siguin declarats bens culturals d'interès

local. Les mocions que tenen el suport d'ERC, són rebutjades per l'Equip de Govern. En el Ple del dia 8 d'octubre, ERC va presentar un informe jurídic que posa en entredit els arguments de l'Equip de Govern i que demostra que l'Ajuntament té eines legals per aturar l'enderroc i sense encórrer en responsabilitats penals. El 17 de desembre l'empresa VALLJOV S.A entra una instància a l'ajuntament oferint els mitjans tècnics necessaris, per tal, de poder deconstruir les masies i transportar-les a un altre lloc. Tot aquest embolic queda bastant descabdellat amb la sentència del jutjat Contenciós Administratiu n.4 de Barcelona, de data de 18 de febrer de 2008, i a causa d'un recurs posat pel Grup CUP. Es suspèn l'enderroc de les dues cases i el 13 de març del mateix any l'Equip de Govern va presentar un nou recurs al Tribunal Constitucional, contra aquesta sentència, demanant que s'enderroquessin les masies i també, exigint que la CUP pagui a la constructora un milió d'euros com a compensació. El 19 de desembre del mateix any, la sentència del Contenciós Administratiu n.4 de Barcelona, va ser ratificada pel Tribunal superior de Justícia de Catalunya. El 21 de gener de 2009, es va fer pública la sentència 1018 del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya en que desestimava el recurs presentat per l'Equip de Govern i l'obliga a pagar les costes. La sentència, a més, conclou dient: "els edificis a enderrocar, d'acord amb la llicència impugnada, estan catalogats i inventariats dins del Patrimoni Arquitectònic de la Generalitat de Catalunya, la qual cosa suposa per ella mateixa, l'aparença del bon dret 'fumus boni iuris' perquè aquesta protecció sigui tinguda en compte quan el que pretén l'administració apel·lant n'és l'enderrocament". Al Ple del 2/4/09 es va acordar iniciar el procediment per declarar la masia Mas Talleda com a bé Cultural d'interès local i modificar el planejament urbanístic, per tal, de procedir a la rehabilitació i conservació de la masia modernista Villa Josefa i al Ple d'agost del 2011, s'aprovà definitivament la modificació de l'Unitat d'actuació de Ca l'Espàrrec. Els dos edificis quedaven protegits i es reduïa el sostre edificable de la finca. Actualment, ambdós edificis formen part ja, del patrimoni cultural català del Departament de Cultura de la Generalitat i d'Arenys de Munt.

Però, després de tantes vicissituds, discussions i canvis, on ens trobem? Dons, tenim un espai que s'utilitza per aparcament de cotxes i dues masies a punt de caure de tant deixades que estan. Ni Parc públic, ni Casal d'avis ni Biblioteca, ni Plaça pública, ni Aparcament subterrani. De què ha servit tant d'enrenou? I el que és pitjor, és que encara no sabem què es pensa fer i quan. Per què no es consulta l'opinió dels veïns i veïnes sobre l'urbanització d'aquest espai? Mai s'ha fet cap procés de participació ciutadana per debatre el futur d'aquest lloc objecta del desig de tants Governos Municipals i constructors immobiliaris. Arribarà el dia que hi puguem veure realitzat algun projecte d'interès per a gaudi dels veïns i veïnes d'Arenys de Munt?

Elias Surroca i Campàs

La Cantina els primers anys del segle XX

Les Escoles als anys 40

COL·LECTIU PEL
MUSEU ARXIU
D'ARENYS DE MUNT